

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

એસ. આર. બત્રા અને અન્ય

વિરુદ્ધ

એસ. એમ. ટી. તરુણા બત્રા

ડિસેમ્બર ૧૫, ૨૦૦૬

[એસ. બી. સિન્હા અને માર્કેડેય કાટજુ, ન્યાયમૂર્તિઓ]

ધરેલું હિંસાથી મહિલાઓનું રક્ષણ કાયદો, ૨૦૦૫:

કલમ ૨ (એસ), ૧૭ (૧), ૧૮ (૧) (એફ)–"વહેંચાયેલ ઘરગથ્થુ"–નો અર્થ–છૂટાછેડાની અરજી અને પતિ અને પત્ની વચ્ચે બાકી ફોજદારી કાર્યવાહી–

પત્ની જે તેની સાસુની માલિકીના મકાનમાં રહેવાનો અધિકારનો દાવો કરે છે— યોજાયેલ, પતિ સામે જે અધિકાર ઉપલબ્ધ હોઈ શકે છે તે સાસુ-સસરા સામે દાવો કરી શકાતો નથી—પરિસર સાસુની માલિકીનો હતો અને પતિની નહીં અને આવી પત્ની તેમાં રહેવાનો કોઈ અધિકાર દાવો કરી શકતી નથી—કાયદાનું અર્થઘટન—વાહિયાતતા સામે ધારણા.

અહીં પ્રતિવાદી, તેના લગ્ન પછી, તેની સાસુ, અપીલકર્તા નંબર ૨ ની માલિકીના મકાનમાં, તેના પતિ સાથે થોડા સમય માટે રહેતા હતા.દંપતી વચ્ચે વિવાદ ઊભો થયો અને તેઓ અલગ રહેવા લાગ્યા—પ્રતિવાદી તેના માતાપિતા સાથે, અને તેનો પતિ પણ તેના પોતાના ફ્લેટમાં સ્થળાંતર થયો.પતિએ પ્રતિવાદી સામે છૂટાછેડાની અરજી દાખલ કરી, અને તેણે બદલામાં ફોજદારી કેસ દાખલ કર્યો અને તેની સાસુ અને પરિવારના અન્ય સભ્યોની ધરપકડ કરી.ત્યારબાદ તેણીએ તેની સાસુના આ ઘરમાં પ્રવેશવા માટે ફરજિયાત મનાઈ હુકમ માટે દાવો દાખલ કર્યો હતો.અપીલકર્તાઓએ જણાવ્યું હતું કે બાદમાં તેણે બળજબરીથી ઘરના તાળા તોડી નાખ્યા હતા.ટ્રાયલ કોર્ટે અપીલકર્તાઓને પ્રતિવાદીના કબજામાં દખલ કરવા પર અસ્થાયી મનાઈ હુકમ આપ્યો હતો.પરંતુ અપીલ અદાલતે એવું માન્યું હતું કે પ્રતિવાદી નંબર ૧ પ્રશ્નના પરિસરમાં રહેતો ન હતો કે તેનો પતિ તેમાં રહેતો ન હતો અને તેથી પ્રતિવાદીને તેના પતિ સિવાયની મિલકત પર કોઈ અધિકાર નથી.જો કે, ઉચ્ચ અદાલતે બંધારણની કલમ ૨૨૭

હેઠળ પ્રતિવાદી નંબર ૧ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી રિટ અરજીને મંજૂરી આપી હતી અને જણાવ્યું હતું કે પ્રશ્નમાં આવેલો પરિસર પ્રતિવાદીનું વૈવાહિક ઘર છે.નારાજ, પ્રતિવાદી નંબર ૧ ના સાસરિયાઓએ અપીલ દાખલ કરી.

પ્રતિવાદી માટે એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે વહેંચાયેલ ઘરની વ્યાખ્યામાં એવા ઘરનો સમાવેશ થાય છે જ્યાં પીડિત વ્યક્તિ રહે છે અથવા કોઈપણ તબક્કે ઘરેલું સંબંધમાં રહે છે.એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે પ્રતિવાદી ભૂતકાળમાં સંબંધિત મિલકતમાં રહેતો હોવાથી, ઉપરોક્ત મિલકત તેનું વહેંચાયેલું ઘર છે.

અપીલને મંજૂરી આપતા કોર્ટે

ઠૈરવ્યુ૧.૧.ભારતમાં બ્રિટિશ વૈવાહિક ગૃહ અધિનિયમ, ૧૯૬૭ જેવો કોઈ કાયદો નથી અને કોઈ પણ સંજોગોમાં કોઈ પણ કાયદા હેઠળ ઉપલબ્ધ અધિકારો માત્ર પતિની વિરુદ્ધ હોઈ શકે છે, સસરા અથવા સાસુની વિરુદ્ધ નહીં.તાત્કાલિક કિસ્સામાં, પ્રશ્નમાં રહેલું ઘર પ્રતિવાદીની સાસુની માલિકીનું છે, તેના પતિની નહીં.તેથી, તે આ ઘરમાં રહેવાનો કોઈ અધિકાર દાવો કરી શકતી નથી.

[૧૨૧૦-ઈ]

બી. આર. મહેતા વિરુદ્ધ આત્મા દેવી અને અન્ય, (૧૯૮૭) ૪ એસ. સી. સી.
૧૮૩, નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે.

૧.૨.એ નોંધવું જોઈએ કે ટ્રાયલ કોર્ટનું તારણ કે હકીકતમાં પ્રતિવાદી પ્રશ્નના પરિસરમાં રહેતો ન હતો તે હકીકતનો તારણ છે જેમાં બંધારણની કલમ ૨૨૬ અથવા ૨૨૭ હેઠળ દખલ કરી શકાતી નથી.તેથી, તેણી અપીલકર્તાઓને પ્રશ્નમાં રહેલી મિલકતમાંથી તેણીને બેદખલ કરવા પર પ્રતિબંધ મૂકતા કોઈપણ હુકમનો દાવો કરી શકતી નથી કારણ કે તેણી ઉપરોક્ત તમામ મિલકત પર કબજો ધરાવતી ન હતી અને તેથી બેદખલનો પ્રશ્ન ઊભો થતો નથી.આ ઉપરાંત, ઘરેલું હિંસાથી મહિલાઓનું રક્ષણ અધિનિયમ, ૨૦૦૫ ની કલમ ૨ (એસ) ના અર્થમાં આ ઘરને 'વહેંચાયેલું ઘર' ન કહી શકાય.વધુમાં, કાયદાની કલમ ૧૯ (૧) (એફ) દ્વારા કલ્પના કરાયેલ વૈકલ્પિક આવાસ માટેનો દાવો માત્ર પતિ સામે જ કરી શકાય છે અને પતિના માતાપિતા અથવા અન્ય સંબંધીઓ સામે નહીં.
[૧૨૧૦-એચ; ૧૨૧૧-એ, ૧૨૧૩-બી]

૨.૨. કાયદાની કલમ ૧૭ (૧) ના સંદર્ભમાં, પત્નીને માત્ર સહિયારા ઘરમાં રહેવાનો અધિકાર હોવાનો દાવો કરવાનો અધિકાર છે, અને 'સહિયારા ઘર' નો અર્થ ફક્ત પતિ દ્વારા ભાડાના મકાન અથવા ભાડાના મકાન અથવા તે ઘર કે જે સંયુક્ત કુટુંબનું છે, જેમાં પતિ સભ્ય છે.તાત્કાલિક કિસ્સામાં, પ્રશ્નમાં રહેલી

મિલકત ન તો પતિની છે અને ન તો તે તેના દ્વારા ભાડે લેવામાં આવી હતી અને ન તો તે સંયુક્ત કુટુંબની મિલકત છે જેનો પતિ સભ્ય છે.તે અપીલકર્તા નંબર ૨, સાસુની વિશિષ્ટ મિલકત છે.તેથી તેને 'વહેંચાયેલું ઘર' ન કહી શકાય.[૧૨૧૩-સી]

૩. તે સારી રીતે નક્કી કરવામાં આવ્યું છે કે કોઈપણ અર્થઘટન જે વાહિયાતતા તરફ દોરી જાય છે તે સ્વીકારવું જોઈએ નહીં.તેમાં કોઈ શંકા નથી કે કાયદાની કલમ ૨ (એસ) માં 'વહેંચાયેલ ઘરગથ્થુ' ની વ્યાખ્યા ખૂબ જ ખુશીથી લખવામાં આવી નથી, અને તે અણઘડ મુસદ્દાનું પરિણામ હોવાનું જણાય છે, પરંતુ તેને એક એવું અર્થઘટન આપવું પડશે જે સમજદાર હોય અને જે સમાજમાં અરાજકતા તરફ દોરી ન જાય.[૧૨૧૩-એ,ડી]

સિવિલ અપીલેટ જ્યુરિસડિક્શન:સિવિલ અપીલ નંબર ૫૮૩૭/૨૦૦૬.

નવી દિલ્હી ખાતે દિલ્હી હાઈકોર્ટના ૧૭/૦૧/૨૦૦૫ ના અંતિમ ચુકાદા અને આદેશમાંથી, C M M નંબરો ૧૩૬૭/૨૦૦૪ અને ૧૪૨૦/૨૦૦૪ માં.

સાથે

સિવિલ અપીલ નંબર ૫૮૩૭/૨૦૦૬ માં તિરસ્કાર અરજી (C) નંબર ૩૮/૨૦૦૬.

અપીલકર્તાઓ તરફથી ઉદય ઉમેશ લલિત, મીરા અગ્રવાલ અને આર. સી. મિશ્રા.

પ્રતિવાદી માટે એલ. એન. રાવ, સુધીર નંદરાજોગ.

કોર્ટનો ચુકાદો આમના દ્વારા આપવામાં આવ્યો હતો

માર્કેટેય કાટજુ, ન્યાય.મંજૂરી આપવામાં આવી છે.

આ અપીલ દિલ્લી હાઈકોર્ટના C M M નંબર ૧૩૬૭/૨૦૦૪ અને C M M નંબર ૧૪૨૦/૨૦૦૪ માં ૧૭/૦૧/૨૦૦૫ ના વિવાદિત ચુકાદા સામે દાખલ કરવામાં આવી છે.

પક્ષકારો માટે વિદ્વાનની સલાહ સાંભળી અને રેકૉર્ડનો અભ્યાસ કર્યો.

કેસની હકીકતો એ છે કે પ્રતિવાદી શ્રીમતી તરુણા બત્રાના લગ્ન ૧૪/૦૪/૨૦૦૦ પર અપીલકર્તાઓના પુત્ર અમિત બત્રા સાથે થયા હતા.

લગ્ન પછી પ્રતિવાદી તરુણા બત્રાએ તેના પતિ અમિત બત્રા સાથે બીજા માળે અપીલકર્તા નંબર ૨ના ઘરે રહેવાનું શરૂ કર્યું.તે વિવાદિત નથી કે બી-૧૩૫, અશોક વિહાર, ફેઝ-૧, દિલ્હી ખાતે આવેલું આ મકાન અપીલકર્તા નંબર ૨નું છે અને તેના પુત્ર અમિત બત્રાનું નથી.

અમિત બત્રાએ તેની પત્ની તરુણા બત્રા સામે છૂટાછેડાની અરજી દાખલ કરી હતી અને આરોપ છે કે છૂટાછેડાની અરજીના જવાબમાં શ્રીમતી તરુણા બત્રાએ ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૪૦૬/૪૮૮ A/૫૦૬ અને ૩૪ હેઠળ એફ. આઈ. આર. દાખલ કરી હતી અને તેના સસરા, સાસુ, તેના પતિ અને પરિણીત સાળીને પોલીસ દ્વારા ધરપકડ કરાવી હતી અને તેમને ત્રણ દિવસ પછી જ જામીન આપવામાં આવ્યા હતા.

એવું સ્વીકારવામાં આવે છે કે શ્રીમતી તરુણા બત્રા તેના પતિ સાથેના વિવાદને કારણે તેના માતાપિતાના નિવાસસ્થાને સ્થળાંતરિત થઈ હતી.તેણીએ આક્ષેપ કર્યો હતો કે બાદમાં જ્યારે તેણીએ અપીલકર્તા નંબર ૨ ના ઘરમાં પ્રવેશવાનો પ્રયાસ કર્યો હતો જે મિલકત નંબર બી-૧૩૫, અશોક વિહાર, ફેઝ-૧, દિલ્હી

ખાતે છે ત્યારે તેણીએ મુખ્ય પ્રવેશદ્વારને તાળું મરાયેલું જોયું હતું અને તેથી તેણે ઘરમાં પ્રવેશવા માટે ફરજિયાત મનાઈ હુકમ માટે દાવો નંબર ૮૭/૨૦૦૩ દાખલ કર્યો હતો. અપીલકર્તાઓનો કેસ એ હતો કે તેમની પુત્રવધૂ દ્વારા દાખલ કરાયેલા દાવા પર ટ્રાયલ જજ દ્વારા કોઈ આદેશ પસાર થાય તે પહેલાં, શ્રીમતી તરુણા બત્રાએ તેમના માતા-પિતા સાથે મળીને અપીલકર્તા નંબર ૨ના અશોક વિહાર ખાતેના ઘરના તાળા બળજબરીથી તોડી નાખ્યા હતા, જે શ્રીમતી તરુણા બત્રાની સાસુ હતી. અપીલકર્તાઓએ આક્ષેપ કર્યો હતો કે તેમની પુત્રવધૂ દ્વારા તેમને ડરાવવામાં આવ્યા છે અને થોડા સમય માટે તેમને તેમની ઓફિસમાં રહેવું પડ્યું હતું.

અપીલકર્તાઓ દ્વારા જણાવવામાં આવ્યું છે કે તેમના પુત્ર અને પ્રતિવાદીના પતિ અમિત બત્રા પક્ષકારો વચ્ચે ઉપરોક્ત મુકદ્દમો શરૂ થયો તે પહેલાં ગાંધિયાબાદના મોહન નગર ખાતેના પોતાના ફ્લેટમાં સ્થળાંતરિત થયા હતા.

વિદ્ધત ટ્રાયલ ન્યાયાધીશે ૦૪/૦૩/૨૦૦૩ પરના તેમના આદેશ દ્વારા પક્ષો દ્વારા સ્યુટ નંબર ૮૭/૨૦૦૩ માં દાખલ કરવામાં આવેલી કામચલાઉ મનાઈ હુકમ માટેની બંને અરજીઓનો નિર્ણય લીધો હતો. તેમણે એવું માન્યું હતું કે અરજદાર મિલકતનો બીજો માળ ધરાવે છે અને તેમણે અહીં પ્રતિવાદી શ્રીમતી

તરુણા બત્રાના કબજામાં દખલ કરવા માટે અપીલકર્તાઓને અસ્થાયી મનાઈ હુકમ આપ્યો હતો.

ઉપરોક્ત આદેશ સામે અપીલકર્તાઓએ વરિષ્ઠ સિવિલ જજ, દિલ્લી સમક્ષ અપીલ દાખલ કરી હતી, જેમણે ૧૭/૦૮/૨૦૦૪ ના તેમના આદેશ દ્વારા એવું માન્યું હતું કે શ્રીમતી તરુણા બત્રા સંબંધિત પરિસરના બીજા માળે રહેતી નથી.તેમણે એમ પણ કહ્યું હતું કે તેમના પતિ અમિત બત્રા દાવાની મિલકતમાં રહેતા ન હતા અને વૈવાહિક ઘરને એવી જગ્યા ન કહી શકાય જ્યાં માત્ર પત્ની જ રહેતી હતી.તેમણે એવું પણ માન્યું હતું કે શ્રીમતી તરુણા બત્રાને તેમના પતિ સિવાયની સંપત્તિ પર કોઈ અધિકાર નથી.આથી, તેમણે અપીલને મંજૂરી આપી અને કામચલાઉ મનાઈ હુકમની અરજીને ફગાવી દીધી.

તેનાથી નારાજ શ્રીમતી તરુણા બત્રાએ બંધારણની કલમ ૨૨૭ હેઠળ અરજી દાખલ કરી હતી, જેનો વિવાદિત ચુકાદા દ્વારા નિકાલ કરવામાં આવ્યો હતો.તેથી, આ અપીલ.

હાઈકોર્ટના વિદ્વાન એકલ ન્યાયાધીશે વિવાદિત ચુકાદામાં જણાવ્યું હતું કે મિલકતનો બીજો માળ શ્રીમતી તરુણા બત્રાનું વૈવાહિક ઘર હતું.તેમણે વધુમાં જણાવ્યું હતું કે જો તેમના પતિ અમિત બત્રા ગાઝિયાબાદ સ્થળાંતર કરી ગયા

હોય તો પણ તે ગાઝિયાબાદને શ્રીમતી તરુણા બત્રાનું વૈવાહિક ઘર નહીં બનાવે.વિદ્વાન ન્યાયાધીશનો મત હતો કે પતિ દ્વારા માત્ર રહેઠાણ બદલવાથી અશોક વિહારથી વૈવાહિક ઘર નહીં બદલાય, ખાસ કરીને જ્યારે પતિએ તેની પત્ની વિરુદ્ધ છૂટાછેડાની અરજી દાખલ કરી હોય.આ તર્ક પર, હાઈકોર્ટના વિદ્વાન ન્યાયાધીશે ચુકાદો આપ્યો કે શ્રીમતી તરુણા બત્રા બી-૧૩૫, અશોક વિહાર, ફેઝ-૧, દિલ્હીના બીજા માળે રહેવાનો હકદાર છે કારણ કે તે તેમનું વૈવાહિક ઘર છે.

આદર સાથે, અમે હાઈકોર્ટ દ્વારા લેવામાં આવેલા દૃષ્ટિકોણ સાથે સહમત થવામાં અસમર્થ છીએ.

આ અદાલતે બી. આર. મહેતા વિરુદ્ધ આત્મા દેવી અને અન્યો, (૧૯૮૭) ૪ એસ. સી. સી. ૧૮૩ માં ચુકાદો આપ્યો હતો, જ્યારે કે ઇંગ્લેન્ડમાં વૈવાહિક ઘર માટેના પતિ-પત્નીના અધિકારો વૈવાહિક ઘરો અધિનિયમ, ૧૯૬૭ દ્વારા સંચાલિત થાય છે, ભારતમાં આવો કોઈ અધિકાર અસ્તિત્વમાં નથી.

એ જ નિર્ણયમાં એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું કે "એવું હોઈ શકે છે કે પરિસ્થિતિના પરિવર્તન અને ઊભી થતી જટિલ સમસ્યાઓ સાથે, લગ્ન તૂટી જવાના કિસ્સામાં અથવા પતિ અને પત્ની વચ્ચેના તણાવપૂર્ણ સંબંધોના

કિસ્સામાં, પત્ની અથવા પતિને સાચા વૈવાહિક ઘરમાં વ્યવસાયનો અધિકાર આપવાનો આ યોગ્ય સમય છે.”

અમારા મતે, ઉપરોક્ત અવલોકન માત્ર આશાની અભિવ્યક્તિ છે અને તે કોઈ કાયદો નિર્ધારિત કરતું નથી.માત્ર વિધાનસભા જ કાયદો બનાવી શકે છે, કોર્ટ નહીં.અદાલતો કાયદો બનાવતી નથી, અને ન્યાયાધીશનો વ્યક્તિગત મત ગમે તે હોય, તે કાયદાનું સર્જન કે તેમાં સુધારો કરી શકતો નથી, અને તેણે ન્યાયિક સંયમ જાળવી રાખવો જોઈએ.

ભારતમાં બ્રિટિશ વૈવાહિક ગૃહ અધિનિયમ, ૧૯૬૭ જેવો કોઈ કાયદો નથી અને કોઈ પણ સંજોગોમાં, જે અધિકારો કોઈપણ કાયદા હેઠળ ઉપલબ્ધ હોઈ શકે છે તે માત્ર પતિની વિરુદ્ધ હોઈ શકે છે અને સસરા અથવા સાસુની વિરુદ્ધ નહીં.

અહીં જે ઘર છે તે શ્રીમતી તરુણા બત્રાની સાસુની માલિકીનું છે અને તે તેમના પતિ અમિત બત્રાનું નથી.આથી, શ્રીમતી તરુણા બત્રા આ મકાનમાં રહેવાના કોઈ અધિકારનો દાવો કરી શકે નહીં.

અપીલકર્તા નંબર ૨, શ્રીમતી તરુણા બત્રાની સાસુએ જણાવ્યું છે કે તેમણે ઘર મેળવવા માટે લોન લીધી હતી અને તે સંયુક્ત કુટુંબની મિલકત નથી.અમને આ નિવેદન પર અવિશ્વાસ કરવાનું કોઈ કારણ દેખાતું નથી.

પ્રતિવાદીના વિદ્વાન વકીલે પછી ઘરેલું હિંસાથી મહિલાઓનું રક્ષણ અધિનિયમ, ૨૦૦૫ પર આધાર રાખ્યો હતો.તેમણે જણાવ્યું હતું કે ઉપરોક્ત કાયદાને ધ્યાનમાં રાખીને પ્રતિવાદી શ્રીમતી તરુણા બત્રાને સંબંધિત મિલકતના બીજા માળેથી બેદખલ કરી શકાતી નથી.

એ નોંધવું જોઈએ કે વિદ્વાન પરિષ્ઠ સિવિલ જજનો નિષ્કર્ષ કે હકીકતમાં શ્રીમતી તરુણા બત્રા સંબંધિત પરિસરમાં રહેતી ન હતી તે હકીકતનો નિષ્કર્ષ છે જેમાં બંધારણની કલમ ૨૨૬ અથવા ૨૨૭ હેઠળ દખલ કરી શકાતી નથી.આથી, શ્રીમતી તરુણા બત્રા અપીલકર્તાઓને તેમને સંબંધિત મિલકતમાંથી હાંકી કાઢવા પર પ્રતિબંધ મૂકતા કોઈપણ હુકમનો દાવો કરી શકતા નથી, કારણ કે તેઓ ઉપરોક્ત તમામ મિલકત પર કબજો ધરાવતા ન હતા અને તેથી તેમને હાંકી કાઢવાનો પ્રશ્ન ઊભો થતો નથી.

ઉપરોક્ત ઉપરાંત, અમારો અભિપ્રાય છે કે પ્રશ્નમાં રહેલા ઘરને ઘરેલું હિંસાથી મહિલાઓનું રક્ષણ અધિનિયમ, ૨૦૦૫ (ત્યારબાદ 'અધિનિયમ' તરીકે

ઓળખવામાં આવે છે) ની કલમ ૨ (એસ) ના અર્થમાં 'વહેંચાયેલ ઘર' ન કહી શકાય.

કલમ ૨ (એસ) જણાવે છે:

“વહેંચાયેલ ઘરગથ્થુ એટલે એવું ઘરગથ્થુ કે જેમાં પીડિત વ્યક્તિ એકલા રહે છે અથવા કોઈપણ તબક્કે પ્રતિવાદી સાથે ઘરેલું સંબંધમાં રહે છે અને તેમાં એવું ઘરગથ્થુ શામેલ છે કે જે પીડિત વ્યક્તિ અને પ્રતિવાદીની સંયુક્ત માલિકીનું હોય અથવા ભાડૂત હોય, અથવા તેમાંથી કોઈની માલિકીનું હોય અથવા ભાડૂત હોય, જેના સંબંધમાં પીડિત વ્યક્તિ અથવા પ્રતિવાદી અથવા બંનેને સંયુક્ત રીતે અથવા એકલા કોઈ અધિકાર, શીર્ષક, વ્યાજ અથવા ઇક્વિટી હોય અને તેમાં એવા ઘરગથ્થુનો સમાવેશ થાય છે જે સંયુક્ત પરિવાર સાથે સંબંધિત હોઈ શકે કે જેમાં પ્રતિવાદી સભ્ય હોય, પછી ભલે તે પ્રતિવાદી અથવા પીડિત વ્યક્તિ પાસે કોઈ હોય. વહેંચાયેલ પરિવારમાં અધિકાર, શીર્ષક અથવા હિત ”.

પ્રતિવાદી શ્રીમતી તરુણા બત્રાના વિદ્વાન વકીલે ઉપરોક્ત કાયદાની કલમ ૧૭ અને ૧૮ (૧) પર આધાર રાખ્યો છે, જે જણાવે છે:

“૧૭. (૧) હાલમાં અમલમાં રહેલા અન્ય કોઈ કાયદામાં કંઈપણ હોવા છતાં, ઘરેલું સંબંધમાં દરેક સ્ત્રીને સહિયારા ઘરમાં રહેવાનો અધિકાર રહેશે, પછી ભલે તેને તેમાં કોઈ અધિકાર, શીર્ષક અથવા ફાયદાકારક હિત હોય કે ન હોય.

(૨) કાયદા દ્વારા સ્થાપિત પ્રક્રિયા અનુસાર સિવાય પીડિત વ્યક્તિને પ્રતિવાદી દ્વારા સહિયારા ઘરમાંથી અથવા તેના કોઈપણ ભાગમાંથી બહાર કાઢવામાં આવશે નહીં અથવા બાકાત રાખવામાં આવશે નહીં.

૧૮. (૧) કલમ ૧૨ની પેટા-કલમ (૧) હેઠળ અરજીનો નિકાલ કરતી વખતે, મેજિસ્ટ્રેટ, ઘરેલું હિંસા થઈ હોવાનું સંતોષ થતાં, રહેઠાણનો આદેશ પસાર કરી શકે છે –

(ક) પ્રતિવાદીને વહેંચાયેલ કુટુંબમાંથી પીડિત વ્યક્તિના કબજાને દૂર કરવા અથવા અન્ય કોઈ રીતે ખસેડવા પર પ્રતિબંધ મૂકવો, પછી ભલે તે પ્રતિવાદીને વહેંચાયેલ પરિવારમાં કાનૂની અથવા ન્યાયી હિત હોય કે ન હોય;

(બી) પ્રતિવાદીને સહિયારા ઘરમાંથી પોતાને દૂર કરવા માટે નિર્દેશ આપવો;

(સી) પ્રતિવાદી અથવા તેના કોઈ પણ સંબંધીને સહિયારા ઘરના કોઈપણ ભાગમાં પ્રવેશવા પર પ્રતિબંધ મૂકવો જેમાં પીડિત વ્યક્તિ રહે છે;

(ડી) પ્રતિવાદીને વહેંચાયેલ ઘરને અલગ પાડવા અથવા તેનો નિકાલ કરવા અથવા તેને બોજો ઉઠાવવા પર પ્રતિબંધ મૂકવો;

(ઈ) મેજિસ્ટ્રેટની પરવાનગી સિવાય પ્રતિવાદીને સહિયારા પરિવારમાં તેના અધિકારોનો ત્યાગ કરવાથી અટકાવવો; અથવા

(એફ) પ્રતિવાદીને પીડિત વ્યક્તિ માટે સમાન સ્તરની વૈકલ્પિક રહેઠાણ સુરક્ષિત કરવા માટે નિર્દેશ આપવો કે જે તેણી સહિયારા ઘરમાં ભોગવે છે અથવા તેના માટે ભાડું ચૂકવવું, જો સંજોગો જરૂરી હોય તો:

પરંતુ ખંડ (બી) હેઠળ કોઈ પણ આદેશ કોઈ પણ મહિલા વ્યક્તિ સામે પસાર કરવામાં આવશે નહીં.

પ્રતિવાદીના વિદ્વાન વકીલ શ્રીમતી તરુણા બત્રાએ જણાવ્યું હતું કે વહેંચાયેલ ઘરની વ્યાખ્યામાં એવા ઘરનો સમાવેશ થાય છે જ્યાં પીડિત વ્યક્તિ રહે છે અથવા કોઈપણ તબક્કે ઘરેલું સંબંધમાં રહે છે.તેમણે દલીલ કરી હતી કે સ્વીકાર્યું છે કે પ્રતિવાદી ભૂતકાળમાં આ મિલકતમાં રહેતો હતો, તેથી આ મિલકત તેણીનું સહિયારું ઘર છે.

અમે આ રજૂઆત સાથે સહમત ન થઈ શકીએ.

જો ઉપરોક્ત રજૂઆત સ્વીકારવામાં આવે, તો તેનો અર્થ એ થશે કે ભૂતકાળમાં જ્યાં પણ પતિ અને પત્ની સાથે રહેતા હતા ત્યાં તે મિલકત વહેંચાયેલું ઘર બની જાય છે.તે તદ્દન શક્ય છે કે પતિ અને પત્ની ડઝનેક સ્થળોએ સાથે રહેતા હોય, ઉદાહરણ તરીકે, પતિના પિતા, પતિના દાદા-દાદી, તેના માતા-પિતા, કાકાઓ, કાકીઓ, ભાઈઓ, બહેનો, ભત્રીજાઓ, ભત્રીજીઓ વગેરે સાથે. જો પ્રતિવાદી માટે વિદ્વાન વકીલ દ્વારા પ્રચાર કરાયેલ અર્થઘટન સ્વીકારવામાં આવે, તો પતિના સંબંધીઓના આ તમામ ઘરો વહેંચાયેલા ઘરો હશે અને પત્ની તેના પતિના સંબંધીઓના આ તમામ ઘરોમાં રહેવાનો આગ્રહ રાખી શકે છે કારણ કે તે ભૂતકાળમાં તે ઘરોમાં થોડા સમય માટે તેના પતિ સાથે રહી હતી.આવો દ્રષ્ટિકોણ અરાજકતા તરફ દોરી જશે અને વાહિયાત હશે.

તે સારી રીતે નક્કી કરવામાં આવ્યું છે કે કોઈપણ અર્થઘટન જે વાહિયાતતા તરફ દોરી જાય છે તે સ્વીકારવું જોઈએ નહીં.

પ્રતિવાદીના વિદ્વાન વકીલ શ્રીમતી તરુણા બત્રાએ કાયદાની કલમ ૧૯ (૧) (એફ) પર આધાર રાખ્યો છે અને દાવો કર્યો છે કે તેમને વૈકલ્પિક આવાસ આપવું જોઈએ.અમારા મતે, વૈકલ્પિક રહેઠાણનો દાવો માત્ર પતિ સામે જ કરી શકાય છે અને પતિના સાસુ-સસરા અથવા અન્ય સંબંધીઓ સામે નહીં.

અધિનિયમની કલમ ૧૭ (૧) ના સંદર્ભમાં, અમારા મતે પત્ની માત્ર સહિયારા ઘરમાં રહેવાનો અધિકાર દાવો કરવા માટે હકદાર છે, અને 'સહિયારા ઘર' નો અર્થ ફક્ત પતિ દ્વારા ભાડાના મકાન અથવા ભાડાના મકાન અથવા તે ઘર કે જે સંયુક્ત કુટુંબનું છે જેમાં પતિ સભ્ય છે.વર્તમાન કેસમાં જે મિલકત પર સવાલ ઉઠાવવામાં આવ્યો છે તે ન તો અમિત બત્રાની છે અને ન તો તેણે ભાડે લીધી હતી અને ન તો તે સંયુક્ત પારિવારિક મિલકત છે જેમાં પતિ અમિત બત્રા સભ્ય છે.તે અપીલકર્તા નંબર ૨, અમિત બત્રાની માતાની વિશિષ્ટ મિલકત છે.તેથી તેને 'વહેંચાયેલું ઘર' ન કહી શકાય.

તેમાં કોઈ શંકા નથી કે કાયદાની કલમ ૨ (એસ) માં 'વહેંચાયેલ ઘરગથ્થુ' ની વ્યાખ્યા ખૂબ જ ખુશીથી લખવામાં આવી નથી, અને તે અણઘડ મુસદ્દાનું પરિણામ હોવાનું જણાય છે, પરંતુ આપણે તેને એક એવું અર્થઘટન આપવું પડશે જે સમજદાર હોય અને જે સમાજમાં અરાજકતા તરફ દોરી ન જાય.

ઉપરોક્ત બાબતોને ધ્યાનમાં રાખીને, અપીલને મંજૂરી આપવામાં આવે છે. હાઈકોર્ટના વિવાદિત ચુકાદાને રદ કરવામાં આવે છે અને શ્રીમતી તરુણા બત્રાની મનાઈ હુકમ અરજીને ફગાવી દેવાના વરિષ્ઠ દીવાની ન્યાયાધીશના આદેશને સમર્થન આપવામાં આવે છે. ખર્ચ અંગે કોઈ હુકમ નથી

તિરસ્કાર અરજી (સી) નંબર ૩૮/૨૦૦૬

ઉપર આપેલા ચુકાદાને ધ્યાનમાં રાખીને, તિરસ્કારની અરજી ફગાવી દેવામાં આવે છે.

અપીલને મંજૂરી આપવામાં આવી અને બદનક્ષીની અરજી ફગાવી દેવામાં આવી.
આર. પી.

**This judgment has been translated using AI Tool
– SUVAS.**

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.